

Yükseköğretim Kurumlarında Hesap Verebilirlik Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yükseköğretim Kurumlarında Hesap Verebilirlik Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33481>

Özet

Yükseköğretim Kurumlarında Hesap Verebilirlik Ölçeği, **Didem Doğan** ve **Aydın Aypay** tarafından 2016 yılında geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçeğin temel amacı, yükseköğretim kurumlarında algılanan **hesap verebilirlik** düzeylerini ve bu kavramın kurumsal boyutlarının bilimsel olarak ölçmektir. Ölçek, yükseköğretim bağlamında hesap verebilirliğin çok boyutlu doğasını ortaya koyarak, yöneticilerin, akademik personelin ve diğer paydaşların kurumsal sorumluluklara dair algılarının değerlendirilmesine üzere tasarlanmıştır. Bu çalışmada, ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizlerini detaylı bir şekilde sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Hesap Verebilirlik, Yükseköğretim, Kurumsal Yönetim, Ölçek Geliştirme, Eğitim Yönetimi, Hesap Verebilirlik Ölçeği, Türkiye.

Yazarlar

Doğan, D., Aypay, A.

Amaç

Ölçeğin geliştirilmesindeki birincil amaç, Türkiye'deki yükseköğretim kurumları özelinde, kurumsal hesap verebilirlik kavramının ampirik olarak ölçülecek, geçerliliği ve güvenirliği kanıtlanmış standart bir ölçme aracı ortaya koymaktır. Kurumların paydaşlarına karşı mali, akademik ve idari sorumlulukların ne derece yerine getirdiğine dair sistematik veriler toplamak hedeflenmiştir.

Bu araç sayesinde, yükseköğretim sistemindeki reformların veya yönetsel değişikliklerin hesap verebilirlik algısı üzerindeki etkileri izlenebilir, ayrıca kurumlar arasında karşılaştırmalar yapmak ve zayıf kalan hesap verebilirlik boyutlarını tespit ederek iyileştirme çalışmalarını başlatmak mümkün hale gelmektedir.

Yapı (Kavramsal Çerçeve)

Yükseköğretim Kurumlarında Hesap Verebilirlik Ölçeği, hesap verebilirliği geleneksel mali verimlilik anlayışının ötesinde, çok boyutlu ve kapsamlı bir yapı olarak ele almaktadır. Ölçek, yükseköğretim kurumlarının temel seviyeleri olan eğitim-öğretim, araştırma ve toplumsal katkı alanlarında sergilediği sorumlulukları ölçmeyi amaçlar.

Ölçek geliştirme sürecinde, hesap verebilirliğin farklı boyutları literatür taraması ve uzman görüşleri ile belirlenmiştir; bu boyutlar genellikle **Akademik Hesap Verebilirlik** (eğitim kalitesi ve

araştırma çöktürsü), **Yönetimsel Hesap Verebilirlik** (idari süreçlerin etkinliği) ve **Mali Hesap Verebilirlik** (kaynakların şeffaf ve verimli kullanımı) gibi alt faktörler altında toplanmaktadır. Bu yapı, yükseköğretim alanında hesap verebilirliğin kompleks doğasını yansıttacak şekilde tasarlanmıştır.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları, geliştirme makalesinde detaylıca raporlanmıştır (Doğan & Aypay, 2016). Ölçek, hem **Kapsam Geçerliliği** (uzman görüşleri ile madde havuzunun ilgili yapıları temsil etme yeterliliği) hem de **Yapı Geçerliliği** (faktör analizi sonuçları) açısından incelenmiştir.

Yapı geçerliliğini sağlamak amacıyla hem Açıklayıcı **Faktör Analizi** (AFA) hem de Doğulayıcı **Faktör Analizi** (DFA) yöntemleri kullanılmıştır. Bu analizler sonucunda ölçeğin teorik olarak öngörülen boyutlarla uyumlu bir faktör yapısına sahip olduğu gösterilmiştir. DFA sonuçları, modelin iyi uyum indeksleri verdiğini ve ölçeğin kuramsal yapıya başarıyla ölçtüğünü doğrulamıştır.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları, ölçme aracının tutarlılığı ve kararlılığı değerlendirilerek yapılmıştır. Temel güvenilirlik kanıtı olarak, ölçeğin bütünü ve alt boyutları için **Çıktı Tutarlılık Katsayısı** (Cronbach's Alpha) hesaplanmıştır.

Doğan ve Aypay (2016) tarafından yapılan çalışmada, ölçeğin genel **çıktı tutarlılık katsayısı** oldukça yüksek olduğu rapor edilmiştir (genellikle .80 üzerinde). Bu yüksek değerler, ölçek maddelerinin birbirleriyle uyumlu olduğunu ve aynı temel yapıya (hesap verebilirliği) ölçmede başarıyla olduğunu göstermektedir. Ayrıca, ölçeğin zamana karşı kararlılığı test etmek amacıyla test-tekrar test güvenilirlik çalışmaları da yapılmış olması muhtemeldir.

Faktör Analizi

Ölçeğin faktör yapısını belirlemek için öncelikle Açıklayıcı **Faktör Analizi** (AFA) kullanılmıştır. AFA, hesap verebilirlik kavramının yükseköğretim bağlamında kaç temel boyuttan oluştuğunu saptamıştır. Faktör yüklerinin yüksek olması, maddelerin ilgili faktörleri güçlü bir şekilde temsil ettiğini göstermiştir.

Ardından, ölçeğin çok boyutlu yapısının farklı bir örneklem üzerinde doğrulanması amacıyla Doğulayıcı **Faktör Analizi** (DFA) gerçekleştirilmiştir. DFA sonuçları, ölçeğin özgün yapısını kabul edilebilir uyum indeksleri (örneğin, RMSEA, CFI, TLI) ile doğrulandığını ve ölçeğin istikrarlı bir faktör yapısına sahip olduğunu kanıtlamıştır.

Araç

Test Type: Geliştirme

Format: Beşli Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği (Örn: 1=Kesinlikle Katılmıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum). (Orijinal kaynakta belirtilmediği için standart bir Likert formatı varsayılır.)

Language Available: Türkçe

Population Group: Yükseköğretim Kurumlarında Görev Yapan Akademik ve İdari Personel.

Age Group: Yetişkin (18 yaş ve üstü).

Population Details: Türkiye genelindeki çeşitli üniversitelerde görev yapan personel örnelemi.

Test Methodology: Kendi kendine raporlama (Self-report) anket formu.

Anahtar Kelimeler

Eğitim Yönetimi, Kurumsal Sorumluluk, Yükseköğretim Kurumları, Psikometri, Güvenirlilik, Geçerlik, Yönetim.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Araştırma makalesinde belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: didemdogan1607@gmail.com

Correspondence Address: Didem Doğan (Sorumlu Yazar)

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Ölçek, 2016 yılında yayımlanan akademik makale ile bilim dünyasına sunulmuştur. Ölçeğin akademik ve araştırma amaçları için kullanılmaya yönelik izinler için sorumlu yazar Didem Doğan ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Ticari kullanım veya geniş ölçekli uygulamalar için yazar onayı zorunludur. Ölçek, açık erişimli bir dergide yayımlanmıştır.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: yuksekogretim-kurumlarinda-hesap-verebilirlik-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Doğan, D., & Aypay, A. (2016). Scale of Accountability in Higher Education Institutions: A study of validity and reliability. *Journal of Higher Education and Science*, 6(3), 386-397. doi: 10.5961/jhes.2016.175

Ölçeğin Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçeğin maddeleri orijinal kaynak metinde sağlanmamıştır. Maddelerin tam listesi için lütfen Doğan ve Aypay (2016) tarafından yayımlanan makaleye başvurunuz.

ARABPSYCHOLOGY.COM